

მანანა ტაბიძე

პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკური სტრატეგიის მნიშვნელობა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენისა და დეოკუპაციის პროცესში

*„მართალს ვიტყვი, შევიქნები
ტყუილისა მოამბე რად...“*

რა შეიძლება ითქვას თანამედროვე საქართველოს შესახებ! წარმატებული ქვეყანაა იგი თუ წარუმატებელი, დამოუკიდებელია თუ არა? თავისუფალი სახელმწიფოა? დაცულია მისი საზღვრები? ქართული ენა არის საქართველოს სახელმწიფო ენა? გამართულია მისი ჯარი, ძალოვანი სისტემა, ეკონომიკა და ჰუმანიტარული სტრუქტურები? მისი საშინაო პოლიტიკა საკუთარ მოქალაქეთა მოთხოვნილებებზეა აგებული თუ უცხო სტანდარტებზე?

ამ კითხვებზე პასუხი რამდენიმე ფაქტორის გათვალისწინებას მოითხოვს:

1. საქართველო საერთაშორისო სამართლის ნორმების მიხედვით დამოუკიდებელი ქვეყანაა;
2. საერთაშორისო სამართლის ფარგლებში ცნობილი ტერიტორიები, უდავოდ, წარმოადგენს საქართველოს კანონიერ საკუთრებას;
3. ქართული ენა, საქართველოს კონსტიტუციის თანახმად, ქვეყნის ერთადერთი სახელმწიფო ენაა;
4. სამართლებრივად ქვეყანას აქვს თავისი სახელმწიფო ქონება და დეკლარირებული აქვს ჰუმანური და დემოკრატიული ღირებულებები.

ყველა ეს მონაპოვარი უკავშირდება ზვიად გამსახურდიას სახელს; მაგრამ

- დღევანდელი საქართველოს ტერიტორიის მნიშვნელოვანი ნაწილი რუსული ჯარების მიერაა ოკუპირებული;
- დიდძალი ქონება გასხვისებულია;
- ქართული ენა მხოლოდ ქართველმა მოქალაქეებმა იცინან;
- საქართველოს მოქალაქეთა მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად აუცილებელი ფინანსური, სამეურნეო და ჰუმანიტარული პრობლემების უმრავლესობა მოსაგვარებელია.

ეს ვითარება ზვიად გამსახურდიას ხელისუფლების **დამხობას მოჰყვა** და მასზე პასუხისმგებლობა მომდევნო მთავრობებს ეკისრება (საკითხის ისტორიისათვის იხ. გამსახურდია, 2013; გაჩეჩილაძე 2004; ფუტყარაძე, 2016; ცომაია, 2018; შონია, 2020...).

ზვიად გამსახურდია დიდი პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწეა, რომლის არაჩვეულებრივმა ბიოგრაფიამ დაიტია ეპოქალური მოვლენები - დისიდენტობა, პატიმრობები, სახალხო მოძრაობა, პრეზიდენტობა, დამოუკიდებლობის გამოცხადება, დევნილობა, მტრის ხელით სიკვდილი... და მკვდრეთით აღდგომა, რაც ერთი მხრივ, ხალხის მიერ მისი სიკვდილის დაუჯერებლობასა და ვერმიღებაში გამოიხატა, ხოლო მეორე მხრივ, - იმ პარადოქსში, რომ მისი ხალხიც, მისი ოპონენტებიც და თვით მისი მკვლელებიც კი სულ რაღაც 26 წელიწადში ერთხმად მიაგებენ პატივს მის ღვაწლსა და მონაპოვარს.

როგორ დადგა ასეთი შედეგი?

როგორ შევაფასოთ საქართველოში (და არა მარტო საქართველოში) დატრიალებული მოვლენები - როგორც შემთხვევითობათა თავმოყრა, როგორც რომელიღაც უცხო სახელმწიფოს მიერ ნაჩუქარი თავისუფლება, თუ როგორც დიდი ეროვნული მოღვაწეების მიერ შემუშავებული სტრატეგიული გეგმის თანმიმდევრული განხორციელება მომავალ კატაკლიზმებთან შესახვედრად ჩვენი მოსახლეობის მომზადების მიზნით... ამ კითხვებზე პასუხის პოვნას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს არა მარტო თითოეული ჩვენგანის პირადი წარსულის შესაფასებლად, არამედ იმის გამოსაცნობადაც, თუ როგორ გავიაზროთ დღეს მიმდინარე პროცესები და ვის ვენდოთ ახალი გამოწვევების დამღვევის გზაზე.

და მაინც, როგორი იყო ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკური და იდეური გეზი? ხელმძღვანელობდა იგი მწყობრი პოლიტიკური სისტემით, თუ ოდენ ინტუიციასა და გრძნობას მიჰყვებოდა და ჩვენგანაც ამას ითხოვდა?.. როგორი იყო მისი სტრატეგია კომუნისტურ სისასტიკესთან ომში?

სტრატეგია ლექსიკონთა უმრავლესობაში განმარტებულია, როგორც „**შორეული ან საერთო მიზნის მისაღწევი გეგმა**“.

რა გეგმა უნდა ჰქონდეს გულშემატკივარ, შორსმჭვრეტელ, ნიჭიერ, განსწავლულსა და ფართოდ მოაზროვნე ადამიანს ისეთი ქვეყნის გამო, როგორიც საქართველო იყო მეოცე საუკუნის 80-იანი წლების ბოლოს?

ზვიად გამსახურდია საქართველოს პირველი პრეზიდენტი, მის სახელთანაა დაკავშირებული პირველი მრავალპარტიული არჩევნები საქართველოში, კანონიერი და მშვიდობიანი ფორმით ეროვნული ძალების მოსვლა ხელისუფლებაში, შესაბამისად, საქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხზე კანონიერად დანიშნული და ჩატარებული რეფერენდუმი ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე (რომელიც მისი ძალადობრივი დამხობის შემდეგ მოსულმა ნაწილ-ნაწილ „დაუკარგეს“ ჩვენს სახელმწიფოს), დამოუკიდებლობის გამოცხადება და ამ დამოუკიდებლობის საერთაშორისო აღიარებისათვის გაწეული ღვაწლი... ეს ჩამონათვალი ზვიად გამსახურდიას მოღვაწეობის შედეგათაგან მოიცავს მთავარ, მაგრამ არა ყველა დიდ მონაპოვარს... ცხადია, ასეთი შედეგები სტიქიურად არ მიიღება, მას დიდი ფიქრისა და განსჯის, მოქმედებისა და ბრძოლის ეტაპები უძღვის, არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ზვიად გამსახურდიას ხელისუფლება იყო **საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე საყოველთაო** და მრავალპარტიული არჩევნების გზით, მშვიდობიანად მოსული **ერთადერთი** მმართველობა, რომლის ბადალი ჯერჯერობით საქართველოს არ ღირსებია. სწორედ საერთაშორისო სამართლის მოთხოვნათა ზედმიწევნით დაცულობამ განაპირობა ის, რომ მტერმა ჯერაც ვერ დაიკანონა საქართველოსგან მიტაცებული ტერიტორიები და ქონება, ვერ შეძლო სათნოებად გაესაღებინა სიბილწე და ჰუმანიზმად მოენათლა ძალადობა.

რამდენჯერაც არ უნდა გაიმეორონ, რომ გამსახურდია პოლიტიკოსი არ იყო და კეთილშობილი მისწრაფებების მიუხედავად შეცდომებს უშვებდა, ამ მტკიცებას საფუძველი ვერ ეძებნება; სწორედ სრულყოფილი პოლიტიკური გათვლებით უნდა აიხსნას ის ფაქტი, რომ ეროვნულმა ძალებმა, კომუნისტური სპეცსამსახურების ორგანიზებული ქსელის საწინააღმდეგოდ შეძლეს არჩევნებში მონაწილეობის უფლების მოპოვება განსაკუთრებულად რთულ პირობებში (მოწინააღმდეგეს ჰქონდა მმართველობა, შიშის მექანიზმი, ფული და ფულთან დაკავშირებული ადამიანების საკუთარი კადრები, ელიტური ინტელიგენცია, რომლის სახელის, ავტორიტეტისა და ცნობადობის უზრუნველყოფაში უდიდესი ინვესტიციები იყო ჩადებული).

როგორი იყო ქვეყანა, რომელიც უნდა ემართა ახალ ხელისუფლებას დინების წინააღმდეგ, რა რესურსებიდან უნდა მომხდარიყო კადრების შერჩევა (მართვის გამოცდილების მქონე ინტელიგენციის უდიდესი ნაწილი საბჭოთა სპეცსამსახურების ხელდასხმით იყო დაწინაურებული, ხოლო არანომენკლატურულ სპეციალისტებს ჩრდილში ჰქონდათ გატარებული ცხოვრება და სახელმწიფო სამსახურისთვის მოსამზადებლად დრო სჭირდებოდათ...), როგორი იყო საერთაშორისო კონტექსტი, როგორი იყო დამოუკიდებლად მართვის გამოცდილება, საზოგადოებას, თანასწორობის უტოპიური მიზნით მონუსხულს, არ გააჩნდა იდეოლოგიური მზაობა რეფორმებისათვის; საბჭოთა კავშირის შემადგენლობიდან გამოსვლა გულისხმობდა თავისუფლებას, მაგრამ ის ინსტიტუტები, რომლებიც ახალ, თავისუფალ საქართველოს უნდა შეექმნა, ფაქტობრივად, ყველაფრის თავიდან დაწყებას მოითხოვდა: ვეღარ იმუშავებდა კომუნისტური იდეოლოგია, რომლითაც გაჯერებული იყო ყველა სასკოლო და საუნივერსიტეტო სახელმძღვანელო (და რომლებიც სასწრაფოდ უნდა შეცვლილიყო), ვერ იმუშავებდა კოლექტიური საკუთრების კომუნისტური ზღაპარი, უნდა მომზადებულიყო და განხორციელებულიყო პრივატიზაცია, ვეღარ გამოიყენებდი საერთაშორისო ურთიერთობების ძველ ტენდენციებს, აღარ გრჩებოდა ქონება, არ გყავდა ჯარი და საკუთარი, არასაბჭოური ძალოვანი სტრუქტურები, არ არსებობდა არასაბჭოური უშიშროების სამსახური, არარუსული ფულის ნიშნები, საკუთარი ეკონომიკა, ტრანსპორტი, საკუთარი კადრები, სულ მალე გადასაწყვეტი იქნებოდა სადავო საკითხები სსრკ–ს ახალ სახეობასთან ესენგესთან; საბჭოთა კავშირის ნგრევის წიაღშივე უნდა ჩასახულიყო თავისუფალი და დამოუკიდებელი სახელმწიფო თავისი საზღვრებით, ფულით, საერთაშორისო სტატუსით... უდანაკარგოდ უნდა წამოგვეღო საკუთარი ტერიტორიები, რუსეთის იმპერიის მიერ მიტაცებული ქართული ქონება, ეროვნულ პლატფორმაზე გადმოსულიყო ეკონომიკა; უნდა გამოამკარავებულიყო სუკის მიერ დაგებული მახეები.

მსოფლიო უნდობლად უყურებდა თვითმყოფად ეროვნულ ძალებს და მხოლოდ თვალს ადევნებდა მათ მოქმედებას. მაშინდელი დასავლეთის პოლიტიკურ თამაშებში საქართველო რუსეთის საბჭოთა იმპერიის დასუსტების ერთ–ერთი საშუალება იყო მხოლოდ, და არა მომავალი სრულფასოვანი პარტნიორი.

...და რაც მთავარია, მთელი ამ დროის მანძილზე (მაშინაც კი, როდესაც საქართველომ დამოუკიდებლობა გამოაცხადა და რუსეთის ჯარებს საოკუპაციო ჯარების სტატუსი მიანიჭა) საქართველოში იდგა რუსული ჯარი, ხოლო ე.წ. ვაკე-საბურთალოს გზაზე საბჭოთა არმიის ამიერკავკასიური ნაწილების სამხედრო სარდლობა იყო მოკალათებული.

ხშირად ამბობენ, რომ საქართველოში ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა უწყვეტი, მუდმივი მდგომარეობაა, ის შესაძლოა, ბოლომდე ვერ იმარჯვებს, მაგრამ მთავარი ისაა, რომ ბოლომდე არც არასოდეს მარცხდება, ამიტომ ის სტრატეგიული გეგმა, რომელიც საბოლოო მიზნად მშვენიერ, საღვთო, თავისუფალ და შემოქმედებით საქართველოს ისახავს, საქართველოს უძველესი წარსულიდან იღებს სათავეს და სხვადასხვა ეტაპზე, ეპოქალური გამოწვევების შესაბამისად, ტრანსფორმირდება საქართველოს დიდი მეფეების, დიდი მწერლების, დიდი ღვთისმსახურების მიერ; თუმცა მოწამლული ისარი, ბერდანკა, თუ სტეჩკინი პერიოდულად ხელიდან გვართმევს წინამძღოლებს, მაგრამ სწორედ ამ საბედისწერო გასროლებით მტკიცდება იდეის მნიშვნელობაც, გმირთა სიდიადეც და მთავარი სტრატეგიული ხაზის უწყვეტობაც.

რადგან **ლეგიონს** არა აქვს არგუმენტი, არა აქვს სიმართლე, არა აქვს სხვა ძალა... **ტყვიის გარდა.**

ზვიად გამსახურდიას ღვაწლი მართო ის კი არ არის, რომ მან დამოუკიდებლობა გამოაცხადა და საბჭოთა იმპერიას სამართლებრივად გამოჰგლიჯა საქართველო, არამედ ის, რომ მის სახელს საქართველოს ეროვნული ძალების კონსოლიდაცია კვლავაც შეუძლია, რომ მიუხედავად მეხსიერებასთან გამართული ამ გააზრებული ბრძოლისა, **საქართველოს სიყვარულის ნიშნით დაბადებული ნებისმიერი თაობა** ამ სახელთან ერთად უთუოდ გაიხსენებს, რა უნდა სურდეს, რას უნდა ესწრაფოდეს, რას ნიშნავს შავთეთრზოლიანი შინდისფერი აბრეშუმი, მამა-პაპის მიერ სათუთად გადანახული.

ჰქონდა თუ არა გამსახურდიას სტრატეგიული გეგმა... იცოდა თუ არა, რას აკეთებდა და რას ესწრაფოდა? თუ მოძრაობდა მოძრაობისათვის, იმპულსურად, ეგზალტირებულად, ეგოისტურად?

ყველას გვესმის, რაოდენ ორგანიზებული, გამოცდილი და დაუნდობელი იყო ის ძალა, რომელსაც უპირისპირდებოდა ეროვნული მოძრაობა; განა შეიძლებოდა მისი დამარცხება ოდენ ენთუზიაზმით? ამ კითხვაზე ორივე შესაძლო პასუხი უაღრესად სანუგეშოა: თუ ეროვნულმა მოძრაობამ უმოკლეს ვადაში შეძლო მომზადებაც და გამარჯვებაც, მაშასადამე ის ამას კვლავ შეძლებს; ხოლო თუ კარგად გაწვრთნილი საბჭოთა ურჩხული თავისუფლების მამიებელმა სტიქიამ დაამარცხა, მაშინ გამოდის, რომ ნებისმიერ სხვა ძალადობრივ რეჟიმსაც, ადრე თუ გვიან, გამოელევა ძალა.

ჰქონდა თუ არა ზვიად გამსახურდიას წინამძღოლობით მოქმედ ეროვნულ მოძრაობას საკუთარი სტრატეგია, თუ ეს იყო თავისუფლებადაკარგული ხალხის ტკივილით და მუდმივი დისკომფორტით აღძრული გაუაზრებელი მოუსვენრობა, როდესაც ამ მოუსვენრობის არც მიზეზია ცნობილი და არც მიზანი?

ზვიად გამსახურდიას და მის უახლოეს თანამებრძოლსა და სულიერ ძმას მერაბ კოსტავას შესანიშნავად ესმოდათ არამარტო საქართველოს სატკივარი, არამედ ის საერთაშორისო კონტექსტიც, რომელშიც უნდა განხორციელებულიყო, ეარსება და შემდგომ თავი გაეტანა საქართველოს თავისუფლებას; ბრძოლა იყო ხანგრძლივი და მძიმე, მთავარი მოქმედი გმირი – საქართველოს მოსახლეობა – რეპრესიებით, იდეოლოგიური ზეწოლით, არაერთი მარცხითა და სულიერი სიმტკიცისათვის აუცილებელი ინტელექტუალური საზრდოს დეფიციტის პირობებში სკეპსისისა და განკერძოებული ეგოიზმის სენშეყრილი უარღესად ძნელი „ასამომრავებელი“ ჩანდა... ამას ემატებოდა ფიზიკური და სულიერი ობლობის მტკივნეული განცდა, როდესაც ერს გულშემატკივარი არსად ეგულეობდა, და ყოველი კონკრეტული ისტორიული მომენტისათვის მხოლოდ იმ მომენტით დაინტერესებული დროებითი თანამოაზრე შეიძლება ეპოვა. ამიტომაც იყო, რომ ზვიად გამსახურდია და მერაბ კოსტავა ბოლომდე ვერც რუსეთისა და აღმოსავლეთ ევროპის დისიდენტებს დაეყრდნობოდნენ, ვერც დემოკრატიის მაშინდელ ლიდერებს, რომელთა დემოკრატიაც ოდენ ერთი მიმართუ-

ლებით მიმდინარე წყალს მიჰყვებოდა და მის გამამდიდრებელ ნაკადულებსა და წყაროებს არად დაგიდევდათ.

აი, ამ ვითარებათა გათვალისწინებით იქმნებოდა ზვიად გამსახურდიას სტრატეგია, სტრატეგია ორეტაპოვანი მოქმედებისა: პირველი ეტაპი საქართველოს მოსახლეობის პოლიტიკურ მომზადებას გულისხმობდა რუსეთის საბჭოთა იმპერიის დაშლის პროცესიდან ყველაზე მარჯვე მომენტში ასამომრავებლად და თავისუფლების მოსაპოვებლად, ხოლო მეორე – გაცილებით ხანგრძლივი, მძიმე და ხიფათიანი ეტაპი დღესაც მიმდინარეობს და საქართველოს სულიერი გადარჩენისა და სულიერი მისიის შესრულებას უკავშირდება: ამ ბრძოლას, დღეს თუ არა ხვალ მაინც, ექნება საერთაშორისო მასშტაბები, მასში ჩაებმებიან მთელ დედამიწაზე მიმოფანტული რწმენის ადამიანები, ზნეობრიობისა და სულიერების მცველნი, ბოროტისა და კეთილის უნივერსალური ორთაბრძოლის ქველი რაინდები, ამ ბრძოლაში აღარ იქნებიან უფრო მდიდრები და ნაკლებ მდიდრები, ატომური და ბაქტერიული იაღარით შეჭურვილნი და უიარაღონი, ბევრნი და ცოტანი... ამ ბრძოლაში ერთმანეთს დაუპირისპირდება სიკეთე და ბოროტება, ამ ბრძოლაში მთავარია არჩევანი – სად გინდა რომ იდგე... და ამ არჩევანის წინაშე უკვე მდგარ ჩვენს ქვეყანას, ესოდენ დაღლილს, ესოდენ ნატანჯს, ესოდენ მშვენიერსა და სიკეთეს ესოდენ დანატრებულს, უკვე მიღებული აქვს მთავარი გაფრთხილება, უკვე აქვს სტრატეგიული დევიზი, რომელიც 1990 წლის 26 მაისს ქარიშხალას სტადიონზე გაისმა: „ქართველო ერო, შენ წინაშე არის ორი გზა; შენი ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა მივიდა გზაგასაყართან. აი, გზა ილია მართლისა, აი, გზა სიწმინდისა, ზნეობისა, აი, გზა დემოკრატიისა, აი, გზა ჭეშმარიტებისა და უმანკოებისა და აი, გზა ყაჩაღობისა და მზაკვრობისა, აი, გზა ტერორიზმისა! აირჩიე, ქართველო ერო! აირჩიეთ, ქართველებო! აირჩიეთ ქრისტეს გზა და კეთილის გზა! აირჩიეთ ილია მართლის გზა, რამეთუ ეს გზა განსაწმენდელთან მიგვიყვანს! და ვინც წავა წარწყმედის გზით, ბარაბას გზით, შეჩვენებული იყოს უკუნისამდე!“

დამოწმებული ლიტერატურა:

- გამსახურდია, 2013:** კ. ზ. გამსახურდია, პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას საქმე, თბ., 2013;
- გაჩეჩილაძე 2004:** გ. გაჩეჩილაძე, საით მიჰყვებიან მდინარეებს „მკვდარი თევზები“? თბ., 2004;
- მრგვალი მაგიდის ისტორია, 1996:** მრგვალი მაგიდის ისტორია /3 ნაწილად/, თბ., 1996;
- ფუტკარაძე, 2016:** ტ. ფუტკარაძე, საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო ორიენტირები თანამედროვე გეოპოლიტიკურ კონტექსტში; კრებული: „საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო და 9 აპრილის დამოუკიდებლობის აქტი“, თბ., 2016;
- ცომაია, 2018:** ლ. ცომაია, პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას ხელისუფლების დამხობა, თბ., 2018;
- შონია, 2020:** ჯ. შონია, „სიმართლე და სიცრუე ქართული სახელმწიფოსა და დემოკრატიის თანამედროვე პრობლემებზე“, თბ., 2020 წ. გამომცემლობა „უნივერსალი“ (იბეჭდება).

Manana Tabidze**The Importance of President Zviad Gamsakhurdia's
Political Strategy in the Process of Restoring and De-Occupying
Georgia's Independence**

Zviad Gamsakhurdia's strategy includes two stages: the first stage was the political training of the Georgian population to move and gain freedom at the most right moment in the process of disintegration of the Russian Soviet Empire, and the second - much longer, more difficult and dangerous stage of Georgia's spiritual survival and it is related to the performance of its mission.

This struggle, if not today, tomorrow, will have an international scale, it will involve people of faith scattered all over the world, guardians of morality and spirituality, knights of the universal battle of evil and good, they will no longer be richer and less rich, armed with nuclear and bacterial weapons. Many and few ... in this battle good and evil, with stand against each other, the battle for the most important choice - Where do you want to stand. Georgia will be involved in these processes with the ideology of Christianity, Georgian Classical Philosophy and Writing, and ideas of Ilia Chavchavadze and Zviad Gamsakhurdia.